

Někdy začátkem července roku 2018 jsem se konečně odhodlal, abych se připojil k těm mnohým, kteří strávili značnou část mládí službou na státní hranici a připojili se tak k těm hrdinům chránícím bezpečnost našeho státu od nepaměti. Jestli budou někoho mé vzpomínky, i když už po tolika letech velmi děravé zajímat, budu rád, když mi napíše někdo, kdo mne pozná, budu ještě raději.

Omlouvám se předem za to, že to nemusí být zajímavé, ale mé nutkání k napsání je tak veliké, že to zkusím...

Chci předem ještě upozornit, že mé povídání může být pro někoho nudné, ale mám především strach z toho, že už si nebudu pamatovat jména a to ani svých kamarádů, nebo velitelů.

Měl jsem 21 roků a to byl termín k nástupu na vojenskou prezenční službu.

Povolávací rozkaz dorazil a já jsem byl vyzván, abych se dostavil dne 22. července v roce 1951 do kasáren vojsk pohraniční stáže v Litoměřicích. V tomto roce byl tuším vydán zákon o ochraně st. hranic a já jsem se tak stal jedním z mnoha prvních ochránců st. hranice. Protože jsem od té doby v Litoměřicích nebyl, těžko mohu určit, kde se kasárna nacházela. Uvědomuji si, že to snad mohla být nějaká budova dřívější školy, před níž vpředu byl park a z něj se pak vcházelo na náměstí klenutým průchodem domů na pravé straně náměstí (při pohledu proti směru toku Labe). Je tomu tak, jsou to objekty dnešního gymnázia a snad učňovské školy.

Dnes se velmi často ve všech pádech skloňuje skutečnost, že k Pohraniční stráži byli vybíráni režimem speciálně kádrovaní kluci, což se mi zdá velmi směšné, protože já sám a ještě jeden spolužák ze školy v naší obci, jsme byli naprosto obyčejnými vesnickými kluky, kteří se naopak kamarádili a společně se svým dobrým kamarádem Slávou Volným, pozdějším redaktorem rádia Svobodná Evropa i jiným - pozdějším okresním ředitelem významného podniku spotřebního družstva Jednota Sláva, rozhodně nebyl žádným kamarádem presidenta Gustáva Husáka, který jej dehonestoval na každém kroku...

V Litoměřicích byla postrachem všech vojáků „Bídnice“, vojenské cvičiště ztropené potem, neodvažují si tipnout kolika stovek vojáků. Co však bylo na Bídnici překrásné, byly pohledy na České středohoří s Milešovkou.

Byli jsme, proč to nepřiznat, moc rádi, když po třech měsících začalo nové dělení a nové stěhování. Vybírali se žáci do škol ŠDZ a poddůstojnických škol. Ocitl jsem se u 7. Sušické pohraniční brigády a teprve tu jsem v poddůstojnické škole v bývalém zájezdním hostinci na konci náměstí v Kašperských Horách (za kostelem) poznal, že „vojna není kojná“.

Orientace: po příjezdu od Sušice na náměstí je po levé straně zdemolovaný, za mé éry pěkně fungující hotel Bílá růže. Cestou dozadu po pravé straně kostela byla dříve asi škola, za mé éry v té škole kasárna dělostřelců, na koci náměstí, když sleduješ výstavbu, kde stojí hotel Kašperk a přijdeš nahoře do jeho rohu, na zadní levé straně je pak růžový dům s nápisem REALITY MÜLLER - dveře a nový nápis: APARTMÁNY - UBYTOVÁNÍ a vedle stoj bílý dům s půlkruhovými vraty, je to dům v rohu a tam to byla naše poddůstojnická škola a před tím asi pro všechny příznaky zájezdní hostinec. Na cvičák se chodilo po Vimperské silnici až za vesnici, kde byla neobdělávána pole, za mých dob tam ale byly vystavěny různé dřevěné přelezky a jiné nesmysly, ale hlavně - bylo to hodně do kopce po pravé straně silnice do Vimperku.

V objektu byla ubytována jedna rota o třech družstvech. Poddůstojnickou školu jsem absolvoval v družstvu těžkých kulometů a to nebyl výcvik v tomto terénu procházkou růžovým sadem. Umývárny byly venku na dvoře, umývalo se ve žlabech, které dřív

sloužily jako napajedla pro koně, voda samozřejmě jenom studená. Měl jsem kamaráda, který si večer umýval nohy v esšálku černého melta kávy, protože kohoutky na nádvoří byly zamrzlé, topilo se v kamnech vším co bylo k dispozici a dozorčí roty přísně dohlížel na to, aby tuším, ve 22. hod byla kamna vyhaslá a popel vyneseno na určené místo mimo kasárna. Jako turista jsem školu navštívil mnohem později někdy v roce 1986 a nestačil jsem se divit, že objekt je zrekonstruován a v něm fungující učňovská škola.

V roce 1952 byla naše škola součástí praporu, který pod vedením mjr. Hnáta porazil všechny pochodující jednotky pražské Vojenské přehlídky u příležitosti Dne osvobození Československa 9. května na pražské Letné.

Nácvik jsme prováděli na náměstí v Kašperských Horách. Tehdy jsme pochodovali s puškami vzor 98 N a největším zážitkem a poctou pro nás byla ohlušující rána pušek o žulovou dlažbu při povelu "K noze zbraň!"

Byl jsem vyřazen v hodnosti četaře a mým dalším působištěm se stala poddůstojnická škola v Aši, která byla umístěna rovněž v bývalé škole a šéfoval tu voják tělem i duší, npor. Baďura se svým pověstným sloganem (při naprosto nepříznivém počasí, někdy až neúnosném): „Ideálne počasie pre vojaka“ a vyhnal celou školu na cvičiště. Se svými dalšími kamarády, Fr. Havrdou, Jardou Hlaváčkem Pepíkem Šromem, Tondou Stočesem, pod vedením vel, čtyř ppor. Fišara, bratra herce Fišara z arm. divadla v Martinu a pozdějšího moderátora "Osm vteřin a dost.." v ČST, dovedl náš divadelní soubor v soutěži lidové tvořivosti armádních divadelních souborů k celostátnímu vítězství v Praze v roce 1953 (k výhře nám tehdy dopomohly i tři herečky tehdejšího Městského divadla pro mládež v Praze - zadarmo, a mám dojem, že i pozdější herec slovenského Národní divadla, zemřelý Anton Mrvečka, příslušník naší čety). Zvítězili jsme se hrou Milana Jariše „PRÍSAHA“.

Tehdy nás také navštívil se zájezdovým vystoupením nár. umělec Jan Werich a bylo to neuvěřitelně působivé vystoupení.

Když jsme po sedmi měsících úspěšného působení ukončili, bylo nám oznámeno prodloužení základní vojenské služby o sedm měsíců. Škola zanikla, kamarádi zmizeli převážně ve funkcích velitelů družstev v pohraničních rotách. Byl jsem přidělen na 5. pohraniční rotu ve Štítarech. Tehdy to byla ještě samostatná obec, dnes patří obci Krásná u Aše. Ani tehdy už neexistovala. Už za mého pobytu na rotě v širokém okolí neexistovala žádná budova, ani budova dnes zničeného st. statku, ani bytovka, kterou se bývalá obec na soc. sítech dnes prezentuje. Ředitel st. statku byl jediným člověkem, kterého jsme po polích kolem st. hranice viděli pobíhat. Jinak byla neustále pohotovost, takže se spalo a sloužilo. Výhodou snad byla jediná věc - nemuselo se cvičit.

Je zajímavé, že toto období mi nejméně utkvělo v paměti. Víím, že rota se skládala ze dvou dřevěných budov - tehdy se jim snad říkalo „finské“, v jedné z nich byly pokoje a přes celou délku budovy chodba, tu se ohrávaly nástupy, někdy i rozcvička, zkrátka „apelpaltz“. Ve druhé byly kanceláře, strážnice, místnost vel. roty a sklady. Nesmím zapomenout na kulturně výchovnou místnost, která však nebyla nijak moc navštěvována, protože na rotě největší frekvencí byla služba a spánek. Rota měla svou „špačkárnu“ s výhledem na převážnou část střezného úseku, dále s pohledem na německou vesnici Neuhausen a silnici na německé straně hranice, kde tehdy často projížděli američtí vojáci v džípech a dalekohledy pozorovali život na špačkárně i u roty.

Druhá špačkárna byla vybudována v lese Štítarského vrchu v průseku, kterým vedl drátěný zátaras a 12 metrů orný pás, denně kontrolovaný samotným velitelem roty, někdy pěšky, někdy na koni. Jím prováděná kontrola byla vždy doprovázena

zajímavými zvukovými projevy, takže všechny hlídky na svých stanovištích drahý čas dopředu věděly, že se provádí kontrola pásu.

Velitel roty vynikal ještě jednou zvláštností, kterou jsem před tím a ani nikdy potom nezažil: Jednou z jeho povinností při výkonu dozorčího důstojníka roty bylo osobní vysílání hlídek do služby. Na naší rotě tuto povinnost plnil velitel roty, když měl službu, jen do 19. hod. Po této hodině hlídka předvedená dozorčím roty k maketě úseku roty, byla dozorčím důstojníkem posílána na stanoviště v obci Rehau v Německu, na stanoviště sousedních rot apod. Nevím, zda vel. roty trpěl nějakým typem narkolepsie, nebo nějakou jinou poruchou, ale zvláště, když byl v noci probuzen a měl plnit svou povinnost, nebyl schopen se probudit. Proto i já, když jsem byl ve funkci dozorčího roty, jsem ho budil až ráno na provádění kontroly orného pásu. I úsměvné chvíle se objevovaly při jinak velmi nelehké presenční službě. Teprve před několika lety, zásluhou internetu jsem se dověděl, že rota ve Štítarech přestala existovat asi za 10 let poté, co jsem ji 1. února 1954 opustil odchodem do civilního života.

Ke Štítarům napíši ještě popis: po přejezdu žel. trati rota nestála přímo na planině, byla v nějakém lese, ale protože špačkárna stála před rotou, bylo všechno to, co jsem popsal, že bylo od roty vidět, byl pohled ze špačkárny. Do té vesnice Neuhausen vedla kolem naší roty viditelná cesta, na konci u drátěného zátarasu byla v zátarasu vrata, aby st. statek mohl udržovat jakouž takou hospodárku mezi trojstěnným zátarasem a silnicí, která v Německu vedla souběžně se zátarasem do Neuhausenu. Ten obhospodařovaný pruh pole byl široký asi 100m.

V Neuhausenu Němci pořád něco slavili, často tam hrála hudba, třeba tři dny ve dne v noci a především české písničky, které doléhaly k nám na rotu a nevím, jestli nás tím chtěli nějak rozesmunit, ale my jsme to vítali, zpívali jsme s nimi.

Štítary prohlížím jen prostřednictvím google map. Z toho, co jsem si uvědomil při pohledu na současnou zkušenost, musím říct, že za mého působení tam žádné vybydlené baráky nestály, nebyla tam také žádná budova státního statku, i když st. statek na pozemcích hospodařil, něco i oral, jinak jen sklízel seno. St. statek měl hospodářská stavení po pravé straně silnice při výjezdu z Krásné, kde vlevo byla zrušená textilní továrna, ve které byla kasárna Pohraniční stráž s v ní ubytovanými příchozími nováčky, tedy výcvikové středisko s obrovským množstvím potkanů, kteří pobíhali i v pravé poledne po dvoře, a kdy, když byl čistý vzduch, jsme je normálně stříleli. Kromě toho tam byla i „nádherná“ WC! Na nádvoří byla obrovská betonová sběrná jímka, která předtím sbírala vodu a odpady z továrny, když barvili látky. PS tam ubytovala dvě rotu nováčků a proto, aby bylo soc. zařízení, se muselo do horní betonové desky na žumpě vyvrtat asi 20 děr, nad které se přimontovaly klozety, celá žumpa se obstavěla plechovým zdívkem a bylo vymalováno. Jednou přijel z Prahy na kontrolu kasáren mjr. Hnát, otevřel dveře a zařval: „Pětadvacet let sloužím na vojně, ale takový hajzl jsem v životě neviděl!“ To tam právě sedělo asi pět nováčků s holými zadky.

Naproti přes silnici stála další vybydlená textilka, na jejím dvoře byla sběrna skleněných sklenic, tuším od minerálek, tam, pokud si pamatuji, byl kravín. Na betonovém nádvoří jsme ve volných chvílích hráli hru (jak se jmenovala?) byla to sovětská hra pro silné a blbé... aha - gorodky! Princip spočíval ve vytloukání kuželek palicí, podobné dnešní bejsbolové pálce. My jsme k tomu používali přítomné sklenice, až to někdo zjistil a jako ničení národního majetku, to přísně i s nějakými tresty, zakázal.

Po levé straně za těmito objekty pak byla 6. pohr. rota přímo po levé straně u silnice Krásná. Silnice pak pokračovala do Štítar a Újezdu. Po přechodu žel. trati, vůbec si

nevzpomínám, že bych po ní tehdy viděl přejet vlak, se doprava odbočilo na 4. rotu do Újezdu a teď si myslím, že vpravo rovně ke st. hranici na naši 5. rotu - nešlo se moc daleko a vlevo stála rota. Od ní byl krásný výhled přes nezalesněnou planinu kolem st. hranice, velkou část drátěného zátarasu, na silnici od kolem vedoucí cesty směr Neuhausen, na druhou stranu vpravo pak až k lesu začínajícího Štítarského vrchu.

Chtěl jsem získat bližší informace, napsal jsem na občanské sdružení „patrioti, přátelé Ašska“, ti mi odpověděli, že mám napsat do Krásné, do restaurace Střelnice, kde se pořádají srazy pohraničnicků. Bylo však cítit, že mému dotazu tato ziskovka mnoho nefandí...

K mému popisování bych chtěl na závěr ještě vyslovit jeden, snad důležitý názor. Jestliže ti, kteří dnes vynášejí soudy nad námi, kteří jsme bytostně byli v Pohraniční stráží a vyzvedávají jakési kádrování těch, kteří v ní sloužili, mají pravdu. Ať někdo posoudí to kamarádství, tu lásku příslušníků PS navzájem, kdy všemožnými cestami se snaží najít, aby se viděli, sešli a vyjádřili své kamarádství, svou sounáležitost po několika desítkách let. Byli jsme asi prokádrováni, protože jsme nikdy neznali slovo „šikana“, ale znali jsme a uplatňovali principy etiky, jakými jsou slušnost, kamarádství, přátelství, hrdinství, zodpovědnost, úcta jednoho k druhému, mnoho dalších vlastností utvářejících vztahy mezi lidmi navzájem a které dnešním nekádrováním chybí...

Mgr. Jindřich Š r u b a ř, Frenštát p. Radhoštěm